

YAHYA KEMAL HAKKINDA

Yazan: **Prof. Ahmet Hamdi TANPINAR**

YAHYA KEMAL HAKKINDA

Yazan: Prof. Ahmet Hamdi TANPINAR

Sayın dinleyiciler

Bugünkü Türk şiirinin umumî manzarası üzerinde duran müdekkik bir gözün, bu manzarayı vücade getiren muhtelif şahsiyetler, istidat ayrılıkları, gizli ve aşikâr temayüller, yerli veya hariçten gelme bir takım nazariyeler arasında, Yahya Kemal'in munis ve yaratıcı simasının bütün bu külle hâkim olduğunu ve ancak onun etrafında toplanmak şartile bütün bu birbirini tutmaz gibi görünen mütenakız unsurların hakikî mana ve nizamını aldığını fark etmemesi kabil değildir.

Hiç olmazsa yarının edebiyat tarihçisi, ancak böyle bir terkip ve tanzimi yaptıktan sonradır ki bu günü anlamış olacaktır. Bunun sebebi, Yahya Kemal'in sadece şiirimizin engin an'anesine dahi pek az şaire nâsip olan derecede güzel ve mükemmel eserler vermiş olmakla kalmaması, bizzat bu eserin tam zamanında gelmiş olması ve şiirimizde ötedenberi mevcut olan bir krizi erdirmiş bulunmasıdır. Filhakika Türk Edebiyatı şiiri, meşrutiyetin ilk senelerinde, mücerret fikirle realitenin icapları arasında kalmış olmaktan gelen bir buhran geçirmekte idi. Fikir istiyordu ki kendi diline asırlardan beri sahip olmadığını farzettiği cemiyetimiz kendisine has bir lisan ve kültürü birden bire yarattırsın, birden bire yepyeni ve günün mübrem ihtiyaçlarına cevap veren bir şiir ve edebiyat vücuda getirsin. Bütün bir mazinin üzerinden amansız bir surette bir sünger geçirmeğe hazır bulunan ve kuvvetini gündelik vakıalardan alan bu arzuyu, eski İmparatorluğumuzun dağılmasını icap ettiren âmiller, bizzat bu dağılmanın emri vakı, ve onun doğurduğu Psikolojik âraz gibi bir çok sebepler besliyordu. Onlar için şiirimizin iki büyük meselesi vardı: Lisan,

vezin. Bu iddianın haricinde kalanlar ise eski serveti fünundan intikâl etmiş karışık ve an'anesiz lisanı veşir ve san'at modalarını müdafaa ediyorlardı. Hece veznini ortaya sürenlerin karşısında aruzun mütekâmil bir vezin aleti olduğunu, saf lisan isteyenlere karşı Türkçenin üç lisandan mürekkep olduğunu iddia edenler çıkıyordu.

Her iki tarafta şiir ve san'at için talî olan meselelerin peşinde idi. Asıl kalite meselesi olduğu gibi kalıyordu. Hakikatte ise edebiyatımıza bir kalitesizlik hükümandı. Tevfik Fikret ve Cenap şiirimize bir takım yenilikler getirmişlerdi. Cenap dahaziyade arkaik zevkte bir kelimecil-iğe istinad eden yeni ve çok Avrupalı bir estetiğin nümunalarını vermişti; fakat bu zihni şair hiç, bir zaman istediği şiiri kendi uzviyetinin tabii meyvesi haline getirememişti. Tehlikeli bir tecrübeye sazını kırdı. Yapmak istediğini elde etmek için kullandığı bütün vasıtalar şahsî idi. İlerisini lâyikile anlatabilmekliğim için bir az daha izah edeyim: Cenap bey Türkçede, Fransız senbolistlerinin yapmak istediklerini müzika şiiri denedi. Fakat lûgattan bir lisanla bu işe girişti ve imajı nakletmekle bu şiirin elde edileceğine kani oldu. Edebiyatımızın an'anesine kendisini bağlayamadı. Söylemek istediğini bazan söyledi; fakat nasıl söyleneceğini bulamadı. Bizim dilimizin iklimine, tabir caizse hayat şartlarına uymayan bir şiir vücade getirdi. Aynı şeyi eski edebiyatımızın içinde görürüz. Şeyh Galip lûgatı yenilemeye çalışır. Belki edebiyatımızın en zengin şairlerinden biri olan Şeyh Galib'in bu denemesi tutmadı. Hüsn ve aşkın (yep yeni lûgat tekellüm eden) kısmı ihmâl edildi. Çünkü yenilik dozunu aşmıştı. Halbuki aynı şairin an'anevî lisandan çıkmayan manzumeleleri, o müseddesler, tercii bendler ve terkibi bendler, bir iki gazeli hemen herkes tarafından sevilen eserlerdir. Süleyman Nazif'in, Hüsnü Aşk için bir şey anlamadığını söylemesi bu itibarla haklıdır. Aynı vakıa, şiir kalitesi ve kudreti daha az olan Cenap Şehabettin'de tekerrür eder. Bu tutmayı keyfiyetini Cenap bizzat anladımı? Şiir kitabını neşretmemesi, nesri tercih edişi belki bu yüzdendir. Fakat yaptığı eseri, inandığı san'at tarzını sonuna kadar müdafaa etti.

Fikret ise daha başka yoldan yürümüştü. Şiirimize bir nevi nesir, manzum bir hasbihâl şekli vermişti. Lûgatçe yüklü bir konuşma; mısrağdan mısrağa atlayışlarla bütün bir cümle teşkil eden bu konuşmada (A, evet, lâkin, hayır) gibi halis nesrin malı olan edebiyatlar, söz ve ifade tarzları hâkimdi. Manzume baştan başa okunmadan beğenilmek imkânı bırakmayan, acaip bir mevzuu bütünlüğü, bir fikri sonuna kadar götüren belâgat ve nitabet oyunları ve bunların haricine çıktığı zaman da adeta hikâye, bu şiirin belli başlı vasıflarını teşkil ediyordu. Sarî şahsiyeti, belâgatı, fikirlerinin asaleti ve lüzumu, anî ihtiyaçları karşılması bu şiirin zaferini temin etmişti. Fikret, memlekette mevcut şiir telâkisini büsbütün değiştirdi; artık şiiri kendisi için değil, ihtiva ettiği fikirler için seviyorduk ayrıca şiirin iddialarını da değiştirdi. Onun çok tesiri altında kalan Mehmed Akif ise, nesre doğru giden manzumeye, kâh manzum ve mukaffa bir hikâye, kâh bir mevize, her halde bir yığın söz kalabalığı halini verdi. Türk şiirine hâkim olan endişeler, bizzat şiirin endişeleri olmaktan çıktı. Aruzla iskambil oynatmak, öteberi satmak, mahalle halkını konuşurmak, helva sattırmak gibi teknik ve lüzumsuz muvaffakiyetler belirdi. Halbuki şiir bu değildi. Şiir bir lezzeti, bir sestü, bir söyleniş tarzı idi. Ufkumuzdan geçen bir kanat şakırtısı olması lâzım gelirdi. Bunların yanı başında, bilhassa o zamanlar, sadece bir sayma meselesi telâkki edilen hece vezni ile yazılan manzumelerde ise, fakir bir lûgatla, henüz tarihe doğmuş küçük milletlerin edebiyatından yapılmış bir tercüme benzeyen bütün bir hüsnü niyet manzumeleri tekrarlanıyordu. Görülüyor ki cephede de ihmâl edilen bir taraf vardı: O da şiirin kendisi. Tanizmattan sonra başlayan edebiyatımız, büyük bir hamle ile bir çok yenilikleri memlekete getirmişti; fakat bu yenilikler şiirimizin yeni baştan tesisinden ziyade eskinin yıkılmasını temin etmişti. Fikret ve Türkçülük cereyanı devam ede gelmekte olan eskiye, veyahut yeninin arasına karışan, ona bürünen eskiye son darbeyi indirmişlerdi. Nev'in tekâmülü içindeki rollerini ancak bu suretle izah kabildir. Bunları söylemek, bu şairlerin eserlerinin kıymetini azaltmak değildir. Benkendim şahsen Fikret'in bir çok taraflarına hayranım; onu bir nevi kahraman telâkki etmeye daima hazırım; niyetim sadece bir vakıayı işarettir.

Manzarayı tamamlamak için bir tek şairden bahsetmekliğimiz lâzım gelir: Ahmet Hâşim. Hâşim, edebiyatı cedide dilinin bir zaferidir. Merdiven manzumesini neşrettiği tarihe kadar yazdığı manzumelerde Fikret'le Cebap'ın arasında bir dil kullanır Fakat poetik itibarile onlardan başka bir adamdı. Hilkat onu bir nevi ressam yaratmıştı. Belki acemi ve bir az kekeleyen bir lisanla biza yeni ve çok daüssıllalı tabiatın sabah, akşam manzaralarına çok yeni bir gözle bakan bir şiir getirdi. Onun şiiri bir tek imajın etrafında toplanmış, hattâ çöreklenmiş, daha doğrusu çok esarlı parıltılarla dolu bir tek imaja kalb olmuş bir haleti ruhiye şiiri idi. Tabiat manzaralarını, eşyayı bir uykunun arasından görür gibî rüyalı bir hali vardı. Ve his ve telkin kesafetini, bu anı uyanış intibama benzeyen yarı rüyadan alırdı. Fakat bu şiir, bütün güzelliğine rağmen çok kapalı bir şiirdi. Tadılması için zaman geçmesi lâzımdı. Mamafih kullandığı dilin lûgatını bazı şairlere kabul ettirdiğini unutmamalıdır.

İşte Yahya Kemal bu muhtelif telâkkilerin hâkim olduğu bir devirde tahsilde bulunduğu Paris'ten döndü. Bilâhare öğrendi ki bu dönüş, şiirimize nizamın, unutulmuş musikinin, eski şiirimizin an'anesinde daima mevcut olan cuşuş ve heyecanın, hülâsa memlekete şiirin dönüşü idi. Beraberinde henüz tamamlamadığı bir kaç manzume ile beş on mısrağı getiriyordu. Yabancı bir memlekette geçirdiği uzun gençlik senelerinde, Türkçenin imkân ve kabiliyetleri üzerinde uzun uzadıya düşünmek fırsatını bulmuş olduğunu bu mısralar ve manzumeler gösteriyordu. Getirdiği hakikatlar basit şeylerdi. Evvelâ şiirin bir kalite ve zevk meselesi olduğunu, saniyen her şairin kendisine mahsus bir dil yapmağa mecbur olduğunu kabul etmişti. Tanzimattan beri gelen şairlerimiz, Frenk edebiyatlarile temaslarında daha ziyade manzumenin üzerinde durmuşlar, onun muhtevasını beğenmişler ve örnek almışlardı. Halbuki şiir bir muhteva meselesi değildi. Şiir, bir mükemmeliyet meselesiydi. İlk defa olarak bir şairimiz, bu şiirlerin söyleniş tarzına dikkat etmiş ve meseleinin filan fikri söylemekte değil, onları söylerken kullandığı lisan ve bu lisana verdiği olgunluk tarzı, o kıvrılış, genişleyiş, büyüyüş olduğunu görmüştü. Bir manzume bir fikrin nakli değildi. Bir takım mısrağların

muayyen bir hadefe doğru gidişiydi, ve her şeyden evvel, mısrağ denen tam parça ile yapılırdı. Söze, gündelik hayattaki foksiyonundan ayrı bir kıymet, adeta bir san'at malzemesi mahiyeti vermek ve onu bütün tedavi, telkin vasıtası, bir nevi musiki notası gibi kullanmak lâzımdı. Türk şiiri, klâsiö devrinde bu cinsten mısralara sahibdi. Bunların içinde:

Ağlarım hatıra geldikçe gülüştüklerimiz
gibi halis Türkçe olanlar bulunduğu gibi

Mest kendi güler altındaki rahş oynardı

... ..

Dara tutar rikâbını Husrev inan verir
mısrağları gibi karışık diller yapılanlar vardı. Bu da gösteriyordu ki mesele lûgat meselesi değil, bu lûgata tasarruf meselesi idi. Paris'te kendi yaşındaki edebiyatçı gençlerin arasına karışan, onların bunamalarını, meselelerini kendi huma ve meseleleri yapan YahyaKemal, Fransız şiirinin bir kaç büyük üstadını tanımak fırsatını da bulmuştu. Bunların içinde en başta Moréas geliyordu. Bu şair bir sohbeti esnasında, ana idli olmayan Fransızcada ne zaman kendisini şair bulduğunu sordukları zaman, lisanı duyduğum zaman demişti. Yahya Kemal, bir şair için en birinci şartın lisanın jenisini bulmak olduğunu bilerek memlekete döndü. Bu dehayı, ne ecnebi kitap sahifelerinde, ne muallim Naci'nin lûgatinde, ne de Lehçei Osmanide bulmak kabildi; Buxjeni, sokakta ve evde konuşulan Türkçede idi. Bu Jeni, bir itibarla da eski şairlerimizde idi. Ayrıca biliyordu ki şiir meselelerine ona yabancı olan meseleleri karıştırmakla bir millete iyilik yapılmış olmaz; gündelig hâdiseler geçer, vakıalar hatıra olur, ve bir devir bazan bütün debdebesile, ıstırabile, haşmetile, hapsedilmiş arzularile, bütün bu şeylerden hiç bahsetmeyen bir mısrağda yaşar. Bütün bu basit hakikatları, en salâhiyetli lisanla ve tam zamanında söylemek fırsatı Yahya Kemal'e nasip oldu. O gelir gelmez, şiirimizde derhal yeni bir nizamın peşinde bir hareket başladı. Beraberinde getirdiği mısrağ ve manzumeler, uzak ve yakın taklitlerde akisler aldı. Bunlar asıl eserleri değildi, belöi birer hazırlıktı. Tıpkı bir hattatın yazmağa başlamadan evvel kalemını açmasına benzeyen denemelerdi. İçlerinde yeni kafiye

arayırları, ses, kısaltma ve teksif denemeleri vardı; hepsine birden bir tek arzu hâkimdi: Söze, bir sert maddeye oyulmuş bir kabartma sağlamlığını vermek arzusu.

Yahya Kemal'in daha bu mısrağlarında bile onun müstakbel şiirinin büyük unsurları görünür. Bunların başında bütün mükemmeliyet hususiyetlerini Türkçeye emanet etmesidir. Sanki bütün bu güzellikler, lisanın kendi üzerinde yaptığı büyümlü bir hareketten doğmuş gibidir. Tıpkı çalkana çalkana aşan deniz köpüğünden, lâcivert gözlü mabudenin doğması gibi. Filhakika

Gerer beyaz kuğular nazenin boyunlarını

... ..

Somaki kurnalarından gümüş sular dökülür

... ..

Ve hep civara serilmiş kadife ayvanlar
İçinde buseden ölmüş vücutlar bükülür

Yahut :

Mermerde na'sı hareli bir tülle örtülü

Biblos, ilâhi genç Adonis, bekliyor ölü

gibi mısrağ ve beyitlerde Türkçeden başka bir şey bulmak imkânı yoktur. Bu ilk denemeleri, her biri güzellik semamızın bir başka yıldığı gibi görünen manzumeler takip etti. Bunların başında bir iddianın mahsulü olan Leylâ gelir. Bugün bu manzumeye Yahya Kemal'in şiirleri arasında ikinci derecede bir eser diye bakmağa taraftar olanlar çoktur; fakat şiirin asaletini kaybetmemek şartile, sokak ve ev türkçesinin ilk mükemmeliyet nümunesi olduğunu hiç birimizinkâr edemeyiz.

Gece Leylâyı ayın on dördü

Koyda تنها yıkanırken gördü

Kız vücudun ne güzel böyle açık

Kız yakından göreyim sahile açık

... ..

Aranırken ayın ölgün sesini
Souk ay öptü beyaz ensesini
... ..

Sindi simasına akşam hüznü
Böyle yastakta görenler yüzünü
Avuturlarken uzun sözlerle
O susup baktı derin gözlerle
Evi rüzgâr gibi birsır gezdi ....

Bu mısrağlar bugünkü şiirimizin mermer kapılarıdır.

Şarkılar, telâki, güftesiz beste. Mehlika Sultan gibi manzumeler onu takip etti. Hepsinde Türkçenin yeni bir imkânı hepüz keşfedilmiş bir kıt'a gibi mevcut olan bu manzumelerle, şiirimiz yetmiş senenin lüzumlu delâleti üzerinden atlayarak eski şiirimizin en asil ve en güzel taraflarile pek az lisana nasip olmuş olan o geniş rizme ve gesafete ermiş bulunuyordu.

Hiç kimse şiirimizin dahasını onun kadar kavramamıştır. Burada sırf şairimizi iyi anlatabilmek için bu eserin bütünlüğünü bölmeye mecburum. Onun bugünkü lisanla yaptığı şiirleri, eski lisanı pek az eski şaire nasip olmuş mükemmeliyetle kullanarak vücade getirdiği gazellerden ayırmak bizim için bir kolaylık olacaktır. Yahya Kemal'in gazellerinden bahsedener, çok defa onların birer pastiş olduğunu zannetmek hatasına düşmüşlerdir. Bizzat kendisi yeniyi memlekette tutturabilmek için, yakın edebiyatımızın zevk delâletlerine karşı; eski şiirimizi, bilhassa Nedimi çıkarmışdı. Söze bal mumu yapıştırmasını ve yalnız onu bilenler bu gazelleri Nedim örneği addettiler. Halbuki hakikatta bunlar bir Pastışten ziyade, eski ağacın yeşermesi, artık memleketimizde kullanılması mutad olan frenkçe tabirile söyliyelim, bir nevi Neo-ölâsisizm tecrübesi idi. Filhakika Yahya Kemal, eski lisanı en güzel tarafilere alıyor ve onunla çok yeni ve Avrupalı imajlar ihtiva eden manzumeler yazıyordu. Kendisinde harikulâde bir tarih anlayışı vardı. Bir devri anlamak için onun zevkenden başka müracaat edilecek çare olmadığını biliyordu. Binaenaleyh eski şiirlerimizi

kendi zevki için de Avrupalılaştırdı, diyebiliriz. Şeref Abad, tanburi Cemil'e gazel, Fazıl Ahmed'e gazel,

Dil uyur mest olarak yarı dilâra söyler

Gül susar şerm ederek bülbülü şeyda söyler,

ve nihayet türkçenin iki emsalsiz şah eseri olan Hazan ve Üsküdar gazelleri, yalnız dillerile, daüssıllalarile geçmiş devrindir; yoksa nesiçlerini veren imajlar ve unsurlar manzumelerin yapılış şekli garplı ve tamamen yeni olan eserlerdir. Bunların hususiyetini zikrederim: Birisi, Türkçenin musiki kabiliyetini, ses yüksekliğini âzâmî hadde kadar götürmüş olmalarıdır. İkincisi de, imaj itibarile yeni manzumelerinde son derece kanaatkâr olan, adeta çıplak güzellikle iktifa eden bu şairin bu gazellerde büyük bir imajcı olarak görülmesidir. Yahya Kemal'e bu itibarla eski edebiyatımızın en büyük şairlerinden biri demeye hakkımız vardır. Bu gazellerde eski şiirimizin bütün bir diyoniziyak tarafı vardır. Bütün tabiat, gürültülü ve nizam kabul etmez, coşkun ve karanlık insiyaklarile bu gazellerde kadim esatirin mahbus devleri gibi çırpınır; kabarmış ve gerilmiş adaleterile san'atın ve nizamın vurduğu altun zincirleri koparmağa çalışır.

Diğer manzumelerine gelince: Bunlardan da aynı ses yüksekliğini buluruz. Deniz, açık deniz ve ses manzumeleri insan hançerisinin kudurmuş bir unsurla veyahut yaralı bir hayvanla yarıştığı büyük ve ürpertici merhalelerdir; açık denizde

Garbın ucunda son kıyıda en gürültülü
Bir med zamanı, gök yüzü kurşunla örtülü
Gördüm deniz dedikleri bin başlı ejderi
Gördüm güzel vücudunu zümrüdeleyen deri
Keskin bir ürperişle kımıldandı an bean
Duydum ve anladım ki o ejderdi canlanan
Sonsuz ufuktan ah o ne coşkun gelişdi o
Birden nasıl toparlanarak kükremişti o

Denizden :

Her an daha coşkun, daha yüksek, daha gergin
Binlerce ağızdan bir ilâhi gibi engin

Yahud Sesden :

Ani bir üzüntü yle bu rüyadan uyandım
Tekrar o alev gömleği giymiş gibi yandım

gibi mısralar Yahya Kemal'de bu zikrettiklerimi inhisar etmez dikkat edilirse, Yahya Kemal'in fiilleri kullanış tarzı gayet gariptir. Denebilir ki adeta manzume hareket halindedir. Hemen her şiirinde bir kımıldanış, yalnız kendisince bilinen hedeflere doğru bir yürüyüş vardır. Fakat asıl kudreti onun mısıra yapışındadır

Görmüş ve geçirmiş denizin kalbine sindi

... ..

Ve serin serviler altında kalan kabrinde

... ..

Hâlâ doludur bahçeler en tatlı sesinle

... ..

Benzim ölümün şiiri yayıldıkça sarardı

... ..

Kalbimse bu hengâmede kuşlar gibi ürkek

mısraları ve buna benzeyen daha bir çoğu, Yahya Kemal'de, bir nevi heykeltraş itinasile ve tekniğile mısrağ yoğuran, ona şekil veren sabırlı bir ustanın mevcudiyetini gösterir. Bir yazımda kendisinden şöylebahsetmiştim; «bitmemiş bir mısrağı anlatırken yaptığı bir işaret» bana öğretti ki mısrağ bütün uzviyetindedir ve yavaş yavaş çıkmak için parmaklarının ucuna kadar gelmiştir. Bilâhare, bu mısrağın Zevsin mukaddes kartalı gibi emsalsiz bir kanat vuruşu ile bu usta elinden fırladığını gördüm.

Yahya Kemal en büyük liriğimizdir. Hiç kimse şiirimizde, kadın güzelliğinden, hatıradan, geçmiş zamandan onun gibi bahsetmedi.

Bakdım konuşurken daha birkere güzeldin
mısrağı belki bütün bir romanın mevzuu olabilir. Fakat Yahya Kemal'in
asıl hususiyeti sonsuzluk aşkıdır. Denizi esas teması gibi alması buradandır.
Şurasınıda söyleyelim ki, meselâ biraz bildiğim Fransız şiirinde bile
Deniz, Açık deniz ve Deniz türküsü ayarında manzumelere pek rastgeldim.
Şiirimizin bu mucizesinin huzurunuzda tam bir portresini yapabilmekliğim için onun destanı tarafını da zikretmekliğim lâzımgelir. Destanı şiir, edebiyatımızın büyük noksanıdır. Aşağı yukarı Nef'iden başka destanı unsur kullanan şairimiz hemen hemen yoktur. Bakinin Kanuni merisiyesi ve Nef'inin bazı kasideleri Türkçenin bu husustaki yegâne denemeleridir. Halbuki şiirin en yüksek zirvesi dastanı şiirdir. Yahya Kemal Akıncılarında, henüz bitmemiş bazı manzumelerinde, İstanbullu fetheden yeni çeriye gazeline ve şimdi yazmakta olduğu büyük manzumede Türkçenin bu noksanını, hiç olmazsa bu badidekiimkânlarını denemek şartile telâfiye çalışan ilk şairimizdir.

Yahya Kemal'in bir şeyi denemesi, daima yeni bir mükemmeliyetin doğması demek olduğuna göre, bu tecrübelerin hakikî kıymeti anlaşılır.

Eski bir akıncı ailesinin çocuğu olan ve aktüel hâdiselerin ıstırabını bir mazi hulyasile avutan, jestin asaletini ve hakikî kıymetini bilen bir şairin destana gitmesi kadar tabii bir şey yoktur. Onun şiir telâkkisinde bu noksan portrede işaret etmek isterim. Yahya Kemal, gazeli bütün anede, bir tarihi maceranın seyrinde bulan şairlerdendir. Bu itibarla

İrkin seni iklimine benzer yaratırken
Kaç fethe koşan tuğlar ufuklarla yarışmış
Tarihini aksedebilsin diye çehren
Kaç fatihin altın kanı mermerle karışmış

Kıtası bizim için bütün bir şiir estetiğidir. Bu estetiğe göre bir ırkın tecrübesele birleştiren bu şiir anlayışının öbür cephesinde

Körfezdeki durgun suya bir bak göreceksin
Geçmiş gecelerden biri yüzmekte derinden
Mehtab, irigüller ve senin en güzel aksin
Vel hasıl o rüya duruyor yerli yerinde

gibi mısralar verir filhakika o, san'atı zamanla girişilmiş bir mücadele olarak kabul eder. Zikrettiğimiz mısralar ve hafızanızda olanlar, insan oğlunun bu ebedî düşmanını nasıl ve ne kudretle yendiğini göstermeye kâfidir.

-----0-----

